

RADNA GRUPA NA TEMU ŽENSKOG PODUZETNIŠTVA

ZAVRŠNI DOKUMENT

MAKARSKA 24. TRAVNJA 2008

Uvod

Stalna radna grupa na temu ženskog poduzetništva se sastala danas, Četvrtak 24. travnja 2008. godine, u Makarskog (Hrvatska), prilikom 8. Foruma Jadransko Jonskih gospodarskih komora, i njom koordinira njena Predsjednica Jadranka Radovanić.

Sastanak je okarakteriziran prisutnošću brojnih Hrvatskih i Albanskih žena poduzetnica kao i predstavnika gospodarskih komora koje su članovi Foruma.

Gospodarska komora Etoloakarnania (Grčka), glavni tajnik Ministarstva ekonomije BiH, Predsjednik vijeća promicanja ženskog poduzetništva u Bariju i institucionalni predstavnici Provincije Ancona, kao i oni iz komisije o jednakim prilikama regije Marche, su sudjelovali u ovom izdanju po prvi puta.

Čak je i ovogodišnje izdanje okarakterizirano prestižnom prisutnošću predstavnika Eurochambersa – Bruxelles – koji su vrijedno doprinijeli radnoj grupi.

Jednakost između žena i muškaraca je osnovna vrijednost Europske Unije. Situacija se uvelike promijenila iako važni problemi još čekaju rješenje. Posebno, unatoč velikog napretka na nivou kvantitete, sve je potrebnije poticati nivo kvalitete u jednakosti.

Prijedlozi

Nakon pozdravne riječi Predsjednice sastanak se posebno bavio slijedećim pitanjima:

- *Žensko poduzetništvo kao sredstvo za međunarodnu suradnju u Jadransko Jonskim zemljama;*
- *Prezentacija metoda i podataka statističkog ispitivanja ciljanog prema analizi posljednjeg dostignuća ženskog poduzetništva u zemljama Foruma;*
- *Usavršavanje kao strateški faktor razvoja.*

Svaki sudionik je predstavio situaciju u svojoj zemlji:

Hrvatska

Predsjednica Radovanić je predstavila bazu podataka do 2006. godine o ženskom poduzetništvu na nacionalnom nivou i razdijelila je među 20 zemalja; napravljena je od strane udruge KRUG i dijelom je financirana od strane Hrvatskog Ministarstva

Gospodarstva, Rada i Poduzetništva. Statistička anketa naglašava da je stopa feminizacije, I to postotak ženskih poduzeća u ukupnom broju poduzeća bez razlike u spolu, jednaka 24.18%, s jakom prisutnošću u sektoru trgovine koji sudjeluje sa 41% u nacionalnom BDP. Doprinos žena Hrvatskoj poduzetničkoj situaciji je u stalnom porastu proteklih godina i tvrtke su stvorile mnogo radnih mjesta; u 2002. bilo je 8.500 registriranih ženskih poduzeća u odnosu na 18.000 2007. godine. Postoje razni projekti u Hrvatskoj koji podupiru poduzeća među njima je i projekt koji je u potpunosti posvećen ženskom poduzetništvu i zove se „ Projekt Ženskog Poduzetništva“. Tim putem je moguće dobiti pomoć u financijskom smislu poduzećima, u početnoj fazi, za kupnju kompjuterske opreme, usavršavanje i postavljanje poslovnog plana.

U periodu 2004-2007, 1.655 Hrvatskih žena poduzetnica je dobilo financijsku pomoću u ukupnoj svoti od 13 milijuna Kuna (cca 1.8 milijuna Eura).

U 2008. Hrvatska Vlada će implementirati novu strategiju kako bi potakla lokalno žensko poduzetništvo. Točnije vlada je alocirala 350 milijuna kuna (oko 48.75 milijuna Eura) ove godine, na osnovu novih 2008- 2013 inicijativnih planova za Hrvatske žene poduzetnice. Nadalje, predsjednica je naglasila, još jednom, da je važno osnovati bazu podataka žena poduzetnica iz svih zemalja Foruma, kako bi se dobila sredstva Europske Unije za financiranje kvalitetnih projekata za žensko poduzetništvo.

Albanija

Podrška ženskom poduzetništvu je bio jedan od glavnih ciljeva Gospodarske komore Drač od 2007.godine. Ova institucija je imenovala voditeljicu koja će biti odgovorna za ovaj sektor i također je uspostavila bazu podataka. Prema podacima dobivenim od tajništva radne grupe broj poduzeća registriranih u 2007. je sveukupno 1.032 od kojih 192 su u ženskom vlasništvu, dok su u 2006. poduzeća bez razlike u spolu došla do broja 945 od kojih je 171 vođeno od strane žena.

Ovi podaci će biti revidirani nakon sastanka kojem će prisustvovati osoba zadužena za Drač, u slijedećim mjesecima s drugim Gospodarskim komorama kako bi se postavila nacionalna baza podataka poduzeća u vlasništvu žena.

Nažalost, u Albaniji nemamo financijsku potporu koja bi podržala žensko poduzetništvo ali razne inicijative su u pripremi.

Konkretnije, Udruga Albanskih žena poduzetnica i profesionalnih žena (Shgpa), koje su sudjelovale aktivno u radnoj grupi, su mnogo puta tijekom godine kontaktirale, kako sa lokalnim tako i sa međunarodnim institucijama, kako bi ojačale svoju mrežu ekonomskih i trgovinskih veza.

Bosna i Hercegovina

Ne postoje još uvijek podaci vezani uz prisutnost žena bilo u političkom ili ekonomskom sektoru zemlje, bilo na nacionalnoj razini ili na razini subjekta. Strategija za razvoj malog i srednjeg poduzetništva je primarno ciljana na prikupljanje podataka o prisutnosti žena poduzetnica u zemlji.

Unatoč navedenom, tijekom radne grupe, Glavni tajnik ministarstva gospodarstva BiH je ilustrirao napore vlade u poboljšanju jednakih mogućnosti.

Od 2005. do 2008. godine Ministarstvo gospodarstva je rezerviralo dosta sredstava za poboljšanje poduzetništva. Prema državnom budžetu 2% sredstava bi trebalo biti alocirano za poticanje obrta i SME sektora ali samo dio je stvarno odvojeno za poduzetništvo, iz razloga što je to u biti socijalan budžet.

Tijekom prošlih godina, broj projekata podnesenih od strane poduzeća, kako bi dobili sredstva, se znatno povećao. Činjenica je da je oko 58% predanih projekata odobreno u svim područjima zemlje od 2005. do 2007. godine.

U 2008. godini vlada planira primijeniti nekoliko promotivnih inicijativa za poduzetništvo, kao i inicijativa za: razvoj, primjenu i prijevoz proizvoda i inovativne tehnologije proizvodnog procesa; poduzetništvo mladih u početnoj fazi (5.000 Eura za osnivanje poduzeća i 4.000 Eura za obrt. Žene koje su već osnovale poduzeće mogu se odazvati ovim inicijativama samo ako su imale financijsko izvješće u periodu od šest mjeseci). Nadalje, volontersko financiranje (pokloni) do 10.000 Eura i financiranje mikro kredit agencije, specijalizirane u davanju potpore ženskom poduzetništvu je u planu.

Grčka

Bitno je dati veću potporu ženama, kako bi sudjelovale u svim ekonomskim aktivnostima. Žene su veliki izvor iako su neiskorištene prema predstavnicima Etoloakarnske gospodarske komore. Na ovako globaliziranom tržištu, žene ne mogu uspjeti same u razvijanju vještina na svim poljima i prema tome im se mora pomoći putem projekata zajednice i posebno namijenjenih usluga .

U protekloj godini, u Grčkoj, žene poduzetnice su započele aktivnosti koje su nekad smatrane tradicionalno isključivo muško pravo. Etoloakarnanska gospodarska komora pruža mnoge usluge kako bi podržala žene.

Prema podacima poslanim od strane gospodarske komore tajništvu radne grupe, broj registriranih poduzeća u Agriniu u 2006. je 496, od kojih 133 vode žene. Dana 31. prosinca 2007 broj poduzeća je bio 562, od kojih 183 su bila u vlasništvu žena, naime oko 32.56% ukupnog broja, uglavnom čine individualna poduzeća.

Dok je u Pigrosu broj registriranih poduzeća u 2006. bio jednak 8.102 od kojih je 1.434 vođen od strane žena, većinom kompanije, u 2007. taj broj se povećao na 12.413 sveukupno, od kojih 2.072 vode žene i čini individualna poduzeća.

Crna Gora

Iako nije prisutna na sastanku, Gospodarska komora Podgorice je poslala tajništvu radne grupe podatke o ženskom poduzetništvu u toj zemlji i to zaključno sa 31. prosincem 2007. godine: broj registriranih poduzeća je 16.920 od kojih njih 2.809 vode žene (oko 16.60 % ukupnog broja). Ta poduzeća se većinom nalaze u Podgorici i usluge, zajedno sa trgovinom su najzastupljenije.

Ipak žene poduzetnice koje su sudjelovale u radnoj grupi su naglasile da je njihov nivo puno niži od ovih u drugim zemljama. Iz ovog razloga, one su zatražile od svih prisutnih da sudjeluju u 3. kongresu Foruma Ženskih Poduzeća, koji je u planu za slijedeću jesen u Budvi (Crna Gora). Ovo će biti važna prilika za proširenje i podizanje kulture i znanja žena, u određenim područjima sposobnosti, i za osnaženje Forumove mreže poduzeća u ženskom vlasništvu.

Italija

Doprinos žena talijanskoj poduzetničkoj situaciji nije samo u terminima kvantitete nego i u terminima kvalitete: broj ženskih poduzeća je svakako narastao uzimajući razne kompleksne pravne forme i zauzimajući ne-tradicionalne sektore.

1.243,19 produktivnih ženskih poduzeća je uključeno u Registar poduzeća talijanske gospodarske komore, na kraju 2007. godine, i njihov rast je 0,67% veći od ostalih poduzeća.

Veći rast ženskih poduzeća u odnosu na ukupan broj poduzeća je prema tome pomogao u povećanju nivoa feminizacije.

Nekoliko inicijativa su postavljene za potporu ženskog poduzetništva. Na primjer provincija Ancona, koja sudjeluje u radnoj grupi, je alocirala sredstva preko ESF provincijalnog poziva za prijedloge za osnivanje novih poduzeća, posebno ona koja vode žene. Nadalje aktivnosti usavršavanja su financirani, upućeni jednako zaposlenim ženama i onima kojima su potrebne nove vještine i ovlasti kako bi se suočile s poduzetničkim izazovom.

Komisija jednakih mogućnosti predjela Marche je inicirala „projekt preko 40“, zajedno sa turističkom udrugom i Vijećem za promociju poduzetništva gospodarske komore Ancona. Takav projekt ima za cilj obučavanje žena u velikim teškoćama i pomaganje ženama u pronalasku posla u turističkom sektoru. Mnoge polaznice ovog tečaja su pronašle zanimanje i neke od njih su započele svoj posao. Ovaj projekt će se također predložiti u drugim provincijama regije Marche.

Žena je sredstvo za međunarodnu suradnju, prema onome što je naglašeno od strane Predsjednice vijeća ženskog poduzetništva Barija.

Usprkos moru, sve je nužnije usporediti naše identitete, ojačati našu mrežu, kako bi pokazale da su žene, putem razmjene znanja, već sagradile most koji mnogi žele danas sagraditi. Sve ovo može biti početna točka za žene koje su započele posao ali prečesto vjeruju da nisu poduzetne; dobra početna točka za pridobivanje vrijednosti povezane za uloge koje žene često zaborave još i danas.

Zaključak (dogovorene aktivnosti)

Vezano uz informaciju danu za svaku zemlju od prisutnih osoba, zaključujemo da zemlje sudionice dijele zajednički problem: potrebu za osnaženjem mreže poduzeća koja su se pridružila Forumu. Ovo će se dogoditi putem prezentacije projekata zajednice, u svrhu pretvorbe Foruma u mogućnost za kvalitativni i kvantitativni rast.

Sve je veća potreba za poduzimanjem aktivnosti i posvajanjem strategija koje mogu osnažiti žene predstavnice i povećati njihovo sudjelovanje, kako u procesu donošenja odluka tako i u znanosti i tehnologiji. Na taj način one će biti sposobne dati svoj doprinos poboljšanju inovacija, produžiti vezu između poduzeća i institucija i potaknuti žensku poslovnu aktivnost Foruma sa perspektivom ravnopravnosti spolova.

Stajalište žena će prema tome tvoriti dodanu vrijednost u svim aktivnostima koje će Forum poduzeti u budućnosti.

Nadalje naglašeno je da će kompletna baza podataka ženskog poduzetništva u Jadransko Jonskom području biti kompletirana na 3. Sastanku Forumskih žena poduzetnica u Crnoj Gori.

Predsjednica se prema tome obvezala ubrzati Gospodarsku komoru BiH, Albanije i Grčke da pošalju nedostajale podatke tajništvu radne grupe, po mogućnosti do kraja Lipnja.

Svakako, produktivna poduzeća koja vode žene na ovom području predstavljaju 25% od ukupnog broja, bez spolne razlike. Sastav ženskih poduzeća se može već vidjeti na Internet stranici „ Shop Show“ koja je prezentirana u Portonovom prošli Svibanj. Više od 100 žena poduzetnica je registrirano do sada i svake godine tajništvo ažurira podatke virtualne poslovne vitrine, uključujući one koji sudjeluju u radnoj grupi. Novi, usklađeniji imidž portala će biti predstavljen na sastanku u Budvi.

Prije konferencije, svaka će zemlja morati Tajništvu poslati izvješće o iniciranim aktivnostima od strane odgovarajuće vlade i drugih institucija koje su sklone ženskom poduzetništvu. Predsjednica također poziva na sudjelovanje kreditnih institucija, ako bi uspostavile inicijative u korist žena.

Za sastanak 2009., radna grupa je prihvatila kandidaturu Albanskih žena poduzetnica.

Područja interesa i identificirani ciljevi su:

Područja interesa	Ciljevi
Albanija	<ul style="list-style-type: none"> • Presentacija projekata zajednice za žensko poduzetništvo u zemljama Foruma • Elaboracija kompletne baze podataka ženskih poduzeća u zemljama Foruma • Novi imidž za portal radne grupe "Shop show" • Četvrti sastanak poduzeća u ženskom vlasništvu
Bosna i Hercegovina	
Hrvatska	
Grčka	
Italija	
Crna Gora	